

HET 'HUIS BEAUCARNE'

SMAAKEVOLUTIES IN HET DECOR VAN EEN BURGERHUIS VAN DE 18DE EEUW TOT HEDEN

JULIEN FORNARI

Inleiding

Het Huis Beaucarne is een statige burgerwoning uit de 18de eeuw, gelegen aan het oude dorpsplein van het landelijke Ename, nabij Oudenaarde.¹ De woning dankt haar naam aan de familie Beaucarne, die het bestaande domein aankocht in 1748 en waarvan de afstammelingen nog steeds in de familiewoning leven. Mede hierdoor zijn talrijke originele interieurelementen en collectiestukken bewaard kunnen blijven, waardoor de woning en haar vertrekken een zekere authenticiteit uitstralen. Hoewel een groot deel van de 18de-eeuwse interieurelementen origineel aan het gebouw zijn, werden er eveneens talrijke historische elementen aan de woning en het domein toegevoegd in de 19de en 20ste eeuw. In 1976 werden de woning en domein opgenomen in de inventaris van Beschermd Monumenten van het Agentschap Onroerend Erfgoed² omwille van o.a. haar historische gaafheid. Op dat ogenblik werden niet alleen de woning en haar interieurs beschermd als erfgoed, maar eveneens de tuinen en de bijzondere druivenserre of *vignerie*, die uit de 18de eeuw stamt.

Dankzij o.a. het bewaarde familiearchief is het mogelijk om een vrij accuraat beeld te vormen van de bouwevolutie van deze woning en die bovendien te koppelen aan de opeenvolgende bewoners en hun persoonlijke smaak en interesses, gepaard met de gangbare modestijlen uit de 18de en 19de eeuw, die gretig in de woning werden aangebracht door de tijd heen. De woning bezit daardoor een grote historische gelaagdheid.

Ename kent als dorp zelf een lange en rijke geschiedenis. Zo bezat het al in de 11de eeuw een imposante benedictijnerabdij, die nog tot ver in de 18de eeuw³ haar invloed uitoefende op het dorp en zijn weidse omgeving. De evolutie van het Huis Beaucarne en de onmiddellijke omgeving rond het dorpsplein van Ename zijn onmiskenbaar verbonden met de lange geschiedenis van de Sint-Salvatorabdij. Zo zijn op een relatief korte afstand van elkaar (voornamelijk

op en rond het oude dorpsplein) een aantal 18de-eeuwse voorgevels met o.a. prachtig uitgewerkte rococo-motieven bewaard gebleven. De macht van de abdij straalde zonder twijfel af op de omliggende dorpskern en mede hierdoor kon Ename zich in de 18de eeuw verder ontwikkelen. Ook de Beaucarnes hebben hun vermogen en sociale positie in die tijd aan de abdij te danken, welke hen in 1748 in staat stelde tot de aankoop van hun familiewoning aan het Eenaamse dorpsplein (afb. 1).

Er verschenen eerder twee publicaties over het Huis Beaucarne, waarin de nadruk op de stilistische evolutie van het gebouw lag.⁴ In het kader van de masterproef over de woning in 2016 kon archiefmateriaal geraadpleegd worden dat tot op heden niet onderzocht was. Dit materiaal werpt een ander licht op de modificaties die aan de interieurs zijn toegebracht. Dankzij het 'familieboek',⁵ een in varkensleer ingebonden grootboek waarin de opeenvolgende telgen van de familie Beaucarne vanaf de 17de eeuw hun kronieken neerpenden, kunnen de vroege bouwfases van de woning vanaf het midden van de 18de eeuw in kaart gebracht worden.

Afb. 1. Voorgevel van het Huis Beaucarne, foto 2016 – Ename, AHB (© Huis Beaucarne)

Dit document is van onschatbare waarde omwille van al de bijgehouden details van o.a. de aankoop en de verbouwingen van deze familiewoning. Aangevuld met de dagboeken en notities die in het familiearchief bewaard bleven, kan een vrij nauwkeurig beeld van de evolutie van het gebouw geschetst worden. Hieruit blijkt o.a. ook dat sommige elementen die voorheen als origineel werden gezien, in bepaalde gevallen wijzigingen zijn die in een latere periode werden aangebracht. Het interieur van het Huis Beaucarne is geen reconstitutie of volledige reconstructie van een 18de-eeuws interieur. Dit in tegenstelling tot casussen als het Hotel Merghelynck in Ieper of het *Rote Haus* in Monschau, beide 18de-eeuwse herenhuizen maar waarbij de interieurs in recentere tijden volledig werden gereconstrueerd naar 18de-eeuws model. De interieurs van Huis Beaucarne geven daarentegen de smaakevolutie weer van de opeenvolgende bewoners door de tijd heen. Er bestaan uiteraard andere zulke voorbeelden van gebouwen waarin de interieurs door de tijd heen mee-evolveerden en die na generaties nog steeds door dezelfde families bewoond of beheerd worden, maar dat zijn in de meeste gevallen kastelen (zoals het Kasteel van Attre in Brugelette uit 1752) of bijzondere

stedelijke herenhuizen, wat de casus van het meer landelijke Huis Beaucarne bijzonder maakt. De 20ste-eeuwse tendens om deze woning terug naar het verleden te transformeren is altijd ondergeschikt gebleven aan de reeds aanwezige interieur- en bouwelementen. Dit onderzoek tracht de 'historische' gelaagdheid van het Huis Beaucarne te ontleden, te duiden, en in context te plaatsen.

Het Huis Beaucarne in de 18de eeuw

Het huidige woonhuis aan het Enaamse dorpsplein werd in 1748 aangekocht door Jacques Beaucarne (1711-1780),⁶ toenmalig *ontvanger der provinciële rechten*⁷ en werkzaam voor de abdij van Ename. Op dat moment bewoonde hij sinds het eind van de 17de eeuw een woning op de grens tussen Ename en het huidige Nederename, maar hij besloot in 1748 om zich te gaan vestigen aan het Enaamse dorpsplein in de schaduw van de Sint-Salvatorabdij.⁸

Zowel aan de hand van bewaarde elementen in situ als via architectuurhistorisch onderzoek is aantoonbaar dat de

Afb. 2. Interieur van de 'voutekamer' met een 17de-eeuwse vloer opgebouwd uit 'Boomse' plavuizen, foto 2018 – Ename, AHB (© Huis Beaucarne)

18de-eeuwse woning aan het dorpsplein werd opgebouwd uit drie reeds bestaande woningen die zich daar al minstens sinds de 16de eeuw bevonden, zijnde twee gebouwen, parallel lopend met het huidige dorpsplein, en een derde, ietwat teruggedrongen 'boerenhof'.⁹ Deze twee gebouwen werden opgetekend op een landkaart¹⁰ van Ename die tussen 1661 en 1663 vervaardigd werd door de toenmalige landmeter van de abdij, Jan Bale.¹¹ In de voor- en achtergevels van het gebouw is het onderscheid tussen de twee oorspronkelijke woningen nog goed zichtbaar: zo treft men aan de gevels van de binnenplaats ramen van verschillende hoogtes op de eerste verdieping aan, aan weerszijden van de nog zichtbare scheidingslijn tussen beide gebouwen die werd uitgewerkt in een uitgesproken blokbepleistering.¹² Dit kan ook aangetoond worden in het interieur van de woning, waarin nog originele elementen uit de 16de en 17de eeuw bewaard zijn gebleven, zoals o.a. de vloer in de oorspronkelijke 'voute-kamer' met zijn afwisselend patroon van rode en 'gesmoorde' Boomse plavuizen (afb. 2) of de gewelven in de huidige *débotté* (voorraadkamer) en in de wijnkelder. Doordat men in de vertrekken nog visuele sporen van oudere bouwfases aantreft, zou men kunnen stellen dat bepaalde ruimtes ondergeschikt moeten zijn geweest bij de conceptie van de huidige woning in 1751.

De bestaande woningen werden in 1748 aangekocht voor een bedrag van 625 florijnen.¹³ Drie jaar later, in 1751, verkreeg het Huis Beaucarne zijn huidige aanblik. De kostprijs voor deze verbouwingen oversteeg aanzienlijk de aankoopprijs van de woning, namelijk 869 florijnen, en de verbouwingswerken werden uitbesteed aan lokale bouwmeesters of *meester-metsers*.¹⁴ Op een pagina uit het 'familieboek' werd de boekhouding van de hele verbouwing bijgehouden: *Memoire de ce que jay paye pour rebatir ma mayson situé sur la place du village d'Eenaeme commencé le 18 de juyen 1751* (afb. 3).¹⁵

Bij de realisatie van de huidige woning werd geen beroep gedaan op een volleerd architect. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de positionering van de centrale trap, een beetje verscholen in een uithoek, waaruit ook af te leiden valt dat de aannemer geen nieuw grondplan voor de woning heeft uitgedacht, maar simpelweg doorgangen en kamers heeft toegevoegd aan een reeds bestaand grondplan. Dat is een typische architecturale oplossing uit die tijd: door aan een bestaand klassiek grondplan één of meerdere zijvleugels te koppelen kon men ruimere en lichte ruimtes creëren, die meestal verscholen lagen achter een lange gevel, zoals ook hier het geval is.¹⁶ De buitengevels werden voor deze periode verrassend sober gehouden, vooral voor een pand van deze omvang. De bepleisterde en witgeschilderde lijstgevel met grijs geschilderde plint uit het midden van de 18de eeuw¹⁷ bezat toen als voornaamste versiering een licht uitspringend middenrisaliet met blokbepleistering.

Memoire de ce que jay paye pour rebatir ma mayson situé sur la place du village d'Eenaeme commencé le 18 de juyen 1751	
payé a Mr. Le Lion Charysente la somme de	33 0 0
payé a Mr. B. B. Charysente la somme de	34 2 0
payé a Lieven B. Charysente la somme de	3 6 0
payé a alliers Marcum maître Mason la somme de	97 18 6
payé audit marcum la somme de	1 3 3
payé a Mr. B. B. Charysente maître Mason la somme de	65 9 6
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	25 5 0
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	35 19 0
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	13 0 0
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	132 12 0
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	8 2 0
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	13 11 0
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	14 9 6
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	11 14 0
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	6 0 0
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	123 15 0
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	15 0 0
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	5 10 0
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	4 0 0
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	3 8 0
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	1 8 0
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	16 16 0
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	14 16 0
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	12 0 0
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	11 0 0
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	8 15 6
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	142 12 0
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	4 0 0
payé a Michel B. B. Charysente maître Mason la somme de	8 2 0
Totaal	869 13 3

Afb. 3. *Familieboek Beaucarne*, in quarto in varkensleer ingebonden, ca. 1680-1970 – Ename, AHB
(© Huis Beaucarne)

De soberheid in de gevel van het Huis Beaucarne is des te meer opmerkelijk aangezien Ename in het midden van de 18de eeuw, mede door de uitstraling van de bloeiende abdij, was uitgegroeid tot een zeer welvarend dorp. In de directe nabijheid van het dorpsplein ontstonden weelderige woningen, die met hun gevels trachtten te wedijveren met de grote patriciërswoningen uit nabije steden zoals Oudenaarde en Gent. Enkele van deze 18de-eeuwse gevels zijn nog bewaard gebleven in de Ename dorpskom en vertonen meer uiterlijke kenmerken van de zwierige Lodewijk XV-ornamentatie uit het midden van deze eeuw uit Vlaanderen en Frankrijk, in tegenstelling tot de meer provinciale of landelijke uitstraling van het Huis Beaucarne.

In het interieur zijn nog een groot aantal originele 18de-eeuwse interieurelementen en gebruiksobjecten bewaard gebleven, zoals enkele natuurstenen vloeren op de begane grond bestaande uit o.a. witte en zwarte marmeren tegels. De tegelvloer in de entreehal van de woning bestaat uit

brede zwarte marmeren tegels, terwijl de vloer van de zogenaamde ‘grote eetkamer’ volgens een dambordpatroon van brede zwarte en kleinere witte tegels werd geschikt. Ook konden enkele van de oorspronkelijke plafonds in stucwerk met sierlijke, doch ingetogen Lodewijk XV-motieven bewaard blijven. Zo bezit de zogenaamde ‘muzieksalon’ een cassettenplafond met geprofileerd lijstwerk, dat met zijn zwierige accolademotieven een goed voorbeeld vormt van de lokale Vlaamse variant op de Franse rococo.¹⁸ Andere originele 18de-eeuwse interieurelementen zijn bijvoorbeeld de imposante marmeren schouwen uit de Lodewijk XV-periode, die de twee salons op de begane grond aan de voorzijde van de woning sieren. Beide schouwen werden vervaardigd uit *Brèche d'Alep*-marmer¹⁹ en vertonen een indrukwekkende centrale cartouche: een uitgewerkte *crête de Coq-rocaille*, zoals in de ‘muzieksalon’ (afb. 4).²⁰

Het meest onderhevig aan de smaakevolutie en gangbare mode in de 18de eeuw zijn dan weer de binnendeuren: in

Afb. 4. 18de-eeuwse schouw van de muzieksalon uit de Lodewijk XV-periode, foto 2018 – Ename, AHB
(© Huis Beaucarne)

de interieurs van het Huis Beaucarne treffen we deuren aan uit zowel de Lodewijk XIV-periode, de Régence-periode, de Lodewijk XV-periode en het *Directoire*. Later verschijnen o.a. ook deuren in empirestijl.²¹ Ook in de deurkrukken treffen we diezelfde evolutie aan met deurklinken van zwierige rococostijl tot meer strenge classicistische vormgeving in de 18de eeuw en sierlijk uitgewerkte leeuwenkoppen in Empirestijl aan het begin van de 19de eeuw. De oudste deuren uit de woning, daterende uit de Lodewijk XIV-periode, worden gekenmerkt door hun strakke rationele paneeluitvoering. Op het moment dat de Régence-stijl in de regio Oudenaarde in de mode komt, verschijnen lichte curves met provinciale uitwerking om dan vanaf de Lodewijk XV-periode over te vloeien in meer uitvoerige speelse motieven in de paneeldecoratie van de deuren en binnendeuromlijstingen.

Naast de binnendeuren in Lodewijk XIV-stijl is ook de centrale trap van de woning afkomstig uit de vroege 18de eeuw (afb. 5).²² De grote eikenhouten trap met trappaal in Lodewijk XIV-uitvoering dateert van voor 1751, maar werd vermoedelijk toch op dat moment in de woning geïntegreerd, al moet de vormgeving reeds ‘uit de mode’ zijn geweest. Ook op de eerste etage treffen we nog een brede houten 18de-eeuwse plankenvloer aan, met hier en daar restanten van oudere 17de-eeuwse bouw- en interieurelementen, zoals sporen van deurhengels op onlogische plaatsen, die nog wijzen op vroegere bouwfases of op het eventuele hergebruik van bepaalde bouwelementen tijdens de verbouwingen aan de woning omstreeks 1751.

Niet lang na de intrek van de Beaucarnes in de familiale woning aan het dorpsplein viel de Sint-Salvatorabdij van Ename tegen het einde van de 18de eeuw ten prooi aan de Franse revolutionaire troepen. In 1797 werden de gebouwen met inboedel verkocht ten gunste van de Staat.²³ De inboedel werd zelfs grotendeels openbaar verkocht op het Ename dorpsplein. Op dat moment waren de Beaucarnes reeds gedurende twee generaties zowel ‘ontvanger’ als burgemeester van Ename en woonachtig aan het dorpsplein.²⁴ Tijdens deze onrustige politieke periode kregen tal van objecten uit de Sint Salvatorabdij hun onderkomen in het Huis Beaucarne.²⁵ De overgebleven geestelijken moesten de abdij ontvluchten en sommigen onder hen verkregen onderdak in het dorp. Zo ook de voormalige provoost van de abdij, Jean de Bouzies, die introk bij zijn collega-‘ontvanger’ in het Huis Beaucarne en er zijn laatste levensjaar zou doorbrengen.²⁶ Deze gebeurtenissen hadden een grote impact op de verdere familiegeschiedenis en zou zo ook wijzigingen in het interieur mede beïnvloeden. Gedurende de 19de en zelfs de 20ste eeuw werden aanpassingen in sommige vertrekken aangebracht om bepaalde bijzondere elementen van de abdij te belichten en zo de band tussen de abdij en de familie te benadrukken. Ook in het

Afb. 5. Centrale trap met trappaal uit de Lodewijk XIV-periode, foto 2018 – Ename, AHB
(© Huis Beaucarne)

Afb. 6. Bibliotheek uit de *Directoire*-periode, foto 2018 – Ename, AHB (© Huis Beaucarne)

verkregen wapenschild van 1931, toen de familie Beaucarne in de adelstand werd verheven, werd het blazoen van de Eenaamse abdij opnieuw in gebruik genomen: de pelikaan die zijn jongeren voedt met zijn eigen bloed, symbool voor naastenliefde en zelfopoffering.²⁷

Het ontstaan van of de wijzigingen aan bepaalde interieurs kan ook verklaard worden aan de hand van de persoonlijke smaak of gangbare mode ten tijde van sommige bewoners gedurende hun leven. De bibliotheek stamt bijvoorbeeld uit het *Directoire*-tijdperk (afb. 6). Dit vertrek bezit nog een marmeren schouwmantel uit de Lodewijk XVI-periode, maar het interieur werd omstreeks 1800 aangepast aan de toenmalige modesmaak. Deze wijziging in smaak valt als volgt te verklaren: in 1800 was Charles-Liévin Beaucarne (1756-1819)²⁸ bewoner van het huis. Deze Beaucarne werd binnen de familie erg geprezen om zijn politieke loopbaan onder zowel het Oostenrijkse als het Franse bewind, waarbij hij het tot plaatsvervangend prefect van Napoleon schopte.²⁹ Dit verklaart ook de aanwezigheid van een gepolychromeerde terracotta buste van Bonaparte als Eerste Consul, die zich nog steeds in de bibliotheek bevindt

en die met zijn volkse uitwerking in dezelfde periode als de aanbouw van de bibliotheek moet worden gedateerd. De bibliotheek weerspiegelt nog steeds de mode uit die periode met haar groen-geschilderde boekenkasten en oude boeken over het Napoleontisch recht, maar getuigt vooral ook van de smaak van Charles-Liévin, die erin slaagde een imposant vertrek te creëren in een reeds bestaande ruimte.

Het Huis Beaucarne in de 19de eeuw

Aan het begin van de 19de eeuw kende Ename een vrij rustige doch welvarende periode met hoge bevolkingscijfers tot gevolg.³⁰ In de tweede helft van de eeuw konden de dorpskom en de daaromheen liggende wijken verder uitbreiden dankzij o.a. de uitbouw van het Eenaamse treinstation en de opkomst van het personenvervoer. In deze eeuw volgen ook talloze modieuze tendensen zich in snel tempo op.

Gedurende de 19de eeuw groeide het Huis Beaucarne uit tot een klein epicentrum van literaire en andere intellectuele persoonlijkheden met o.a. in de tweede helft van de

eeuw familiebanden met de schrijver Cyriel Buysse³¹ en de Gentse zussen Rosalie en Virginie Loveling.³² Eén van de meest spraakmakende bewoners uit die periode was Louis-Maur Beaucarne (1798-1866), eveneens 'ontvanger' van provinciale rechten van beroep en in 1830 verkozen om het arrondissement Oudenaarde te gaan vertegenwoordigen op het Nationaal Congres.³³ Aan de hand van de bewaarde archiefdocumenten uit die periode, zoals een kiesbrief met daarop de vermelding van Louis-Maur tussen de andere kandidaten om de streek te vertegenwoordigen, kan de aanwezigheid van deze bewoner van het Huis Beaucarne bij de eenmaking van België in 1831 aangetoond worden,³⁴ maar ook aan de hand van een portret van de bewuste man met als attriboot een boek, waarbij het opschrift op de kaft *Congrès National 1831* luidt en dat vandaag de muur van de trappenhal siert.

Een andere bewoner van het Huis Beaucarne die gedurende de 19de eeuw zijn stempel op de woning zou drukken, was Jean-Baptiste Beaucarne (1802-1888). Deze notaris en befaamde bloemenkweker en -verzamelaar legde zich vanaf het midden van de 19de eeuw grotendeels toe op zijn passie: het kweken en verzamelen van bloemen, en dan voornamelijk orchideeën.³⁵ Jean-Baptiste zou uitgroeien tot één van de bekendste plantenkwekers uit zijn generatie. Hij nam met zijn planten deel aan talrijke wedstrijden in zowel binnen- als buitenland³⁶ en won diverse prijzen, zoals op de Gentse floralien in 1878.³⁷ In 1861 slaagde hij er ook in om een plantenvariëteit uit Mexico succesvol in het Belgische klimaat te introduceren, die sindsdien de naam *Beaucarnea recurvata* draagt.³⁸

Jean-Baptiste Beaucarne heeft in grote mate bijgedragen tot de evolutie van de tuin in die periode. Daar waar de tuin in de 18de eeuw ontworpen was naar rationeel Frans model, zien we in de 19de eeuw onder invloed van het Engels Romantisme kronkelpaden verschijnen langs de oorspronkelijke symmetrische hoofdassen in de tuin.³⁹ In de tweede helft van de eeuw verschijnen ook speelse elementen zoals een 'koloniale hut' (afb. 7) en een *balançoire* (afb. 8) aan de gevel van de druivenserre, die een mooie representatie is van de uitbundige smaak van de gegoede burgerij in die periode.⁴⁰ Het uitzicht van de 18de-eeuwse druivenserre werd in die periode ook aangepast. Oorspronkelijk bezat het gebouw een gepolychromeerde voorgevel voorzien van alternerende rode en blauwe verticale banden, die het effect van een 'Turkse tent' diende op te roepen, geheel in de mode van het toenmalige exotisme.⁴¹ Dit type gevelbeschildering werd vanaf 1750 reeds toegepast in landen als Duitsland, Zweden (bijvoorbeeld in sommige interieurs van het koninklijk domein Drottningholm nabij Stockholm) en Frankrijk en kwam vanaf 1770 sterk in de mode.⁴² Zo trachtte het decor van *La Folie de Chartres* in het Parijse Parc Monceau het effect van een 'Turkse tent' reeds in die

Afb. 7. Voormalige 'koloniale hut' in de tuin van het Huis Beaucarne, foto 1925 – Ename, AHB (© Huis Beaucarne)

Afb. 8. Voorgevel van de druivenserre waarop de polychromie zichtbaar is. Tegen de gevel is de *balançoire* opgehangen, foto ca. 1880 – Ename, AHB (© Huis Beaucarne)

periode te imiteren. Deze decoratiestijl bleef nog gewild tot in de 19de eeuw met als één van de bekendste voorbeelden de zogenaamde 'tent-kamer' van het Slot *Charlottenhof* in Potsdam, gebouwd door Karl Friedrich Schinkel (1781-1841) in 1826. De populariteit van deze *Turqueries* manifesteerde

Afb. 9. De witgeschilderde gevel van de druivenserre, foto ca. 1990 – Ename, AHB (© Huis Beaucarne)

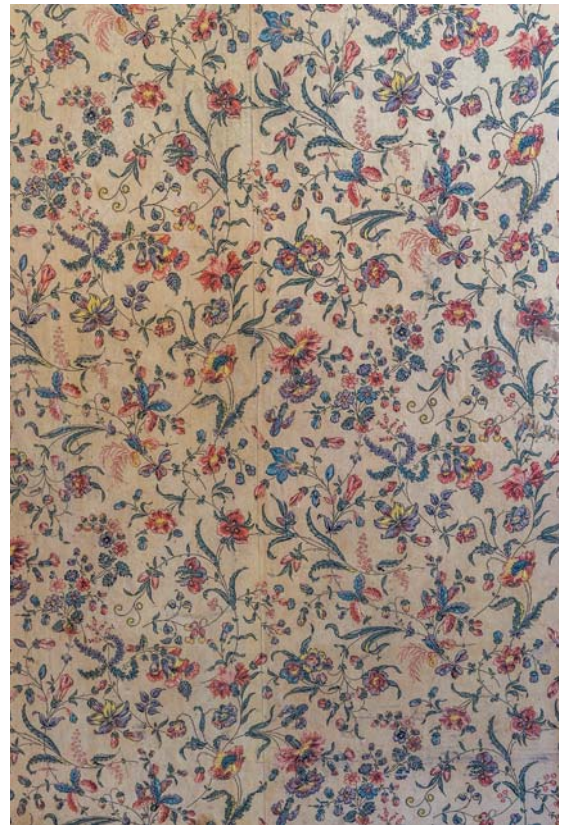
zich in de 18de eeuw ook in andere literaire en visuele kunstvormen zoals de schilderkunst⁴³ (bijvoorbeeld bij Charles Amédée Philippe van Loo [1719-1795] met Oosters geïnspireerde taferelen), maar ook in de theaterkunst en de

opera (bijvoorbeeld in het door Mozart gecomponeerde *Die Entführung aus dem Serail* uit 1780).

In de tweede helft van de 19de eeuw kreeg het serregebouw zijn vandaag typerende witte gevel in navolging van eigentijdse voorbeelden uit die periode die toen erg in de mode waren in de landelijke gebieden rond de grote steden zoals Gent (afb. 9).⁴⁴ In Drongen, Mariakerke en Merelbeke vinden we nog serregebouwen uit de 19de eeuw terug met vrij gelijksoortige witgeschilderde gevels.⁴⁵ Enkele voorbeelden zijn de orangerie van het voormalige lustverblijf van de familie Van de Woestijne aan de Woestijnegoedlaan in Wondelgem (1802) en de orangerie van het 'Kasteel Gavergracht' of *Blauw Huys* (ca. 1840) aan de Bosstraat te Drongen. In een publicatie getiteld *Les Serres d'Eenaeme*, in 1886 verschenen in het *Revue de l'Horticulture Belge et Étrangère*, wordt de tuin op dat moment beschreven als één van de mooiste Belgische tuinen van zijn generatie.⁴⁶ De tuin telde op dat moment maar liefst vijf grote serregebouwen, die elk voor het kweken van een specifiek type plant waren ingericht. Vandaag zijn hier nog slechts de orchideeënserre en de druivenserre van over.

Afb. 10. Behangpapier met japoniserend motief uit de 'baldakijn'-kamer, foto 2018 – Ename, AHB (© Huis Beaucarne)

Afb. 11. Detail van het behang uit de 'grote eetkamer', ca. 1850, foto 2018 – Ename, AHB (© Huis Beaucarne)

Hoewel de woning en haar interieurs in de 18de eeuw vrij sober uitgedacht waren, zullen de bewoners doorheen de 19de en 20ste eeuw meerdere wijzigingen aanbrengen. De veranderingen die de interieurs van het huis vanaf de 19de eeuw ondergingen, tonen ook aan dat er toen al aandacht werd besteed aan de verrijking van de woning door middel van adaptaties van op dat ogenblik gangbare stijlelementen in Vlaanderen en Frankrijk.

In twee vertrekken zijn nog originele 19de-eeuwse behangpapieren te vinden. Zo bezit de 'baldakijn-kamer'⁴⁷ een Frans behang met een handgedrukt japoniserend repetitief motief (afb. 10). Dit behang moet rond 1830 gedateerd worden en oogt opmerkelijk modern.⁴⁸ Het wijst ook op een gewaagde keuze om voor deze specifieke behangstijl te opteren. In de 'grote eetkamer' is dan weer een behangpapier uit 1850 met floraal patroon aangebracht, dat geïnspireerd is op Indische motieven (afb. 11).⁴⁹ Dit behang werd vermoedelijk vervaardigd door het Franse *Maison Braquenié*, dat vanaf 1824 in Parijs actief was en al snel opklom tot hofleverancier voor modieuze behangen ten tijde van Napoleon III en waarvan de uitvoeringen in Frankrijk zeer

gewild waren in het midden van de 19de eeuw.⁵⁰ Aan de hand van ongebruikte fragmenten van dit papier, die op de zolder van de woning bewaard bleven, kan men afleiden dat het originele behang oorspronkelijk een lichtere achtergrondkleur bezat dan het behang dat vandaag de 'grote eetkamer' versiert (afb. 12).⁵¹

In de tweede helft van de 19de eeuw werden enkele van de bestaande vloeren in de woning vervangen door het vernieuwende procédé van de cementtegels, die toen in de mode kwam.⁵² De 'notarisingang' waarin heden het archief van de woning huist, bezit bijvoorbeeld cementtegels met een geometrisch en felgekleurd patroon geproduceerd door het Gentse tegelbedrijf Fièvé (afb. 13).⁵³ Ze stammen uit de tweede helft van de 19de eeuw, net zoals de cementtegels met courant neoklassiek randmotief uit de 'kleine eetkamer'. In diezelfde periode verschijnen ook steengoedtegels in de woning, zoals in de buitentoiletten waar zich nog steeds vloeren van Gilliot & Cie (uit Hemiksem) uit 1904 bevinden.⁵⁴ In de eerste helft van de 20ste eeuw zullen ook drooggeperste faïencetegels hun intrede doen, die we in één van de voorraadkamers in de woning nog steeds aantreffen.

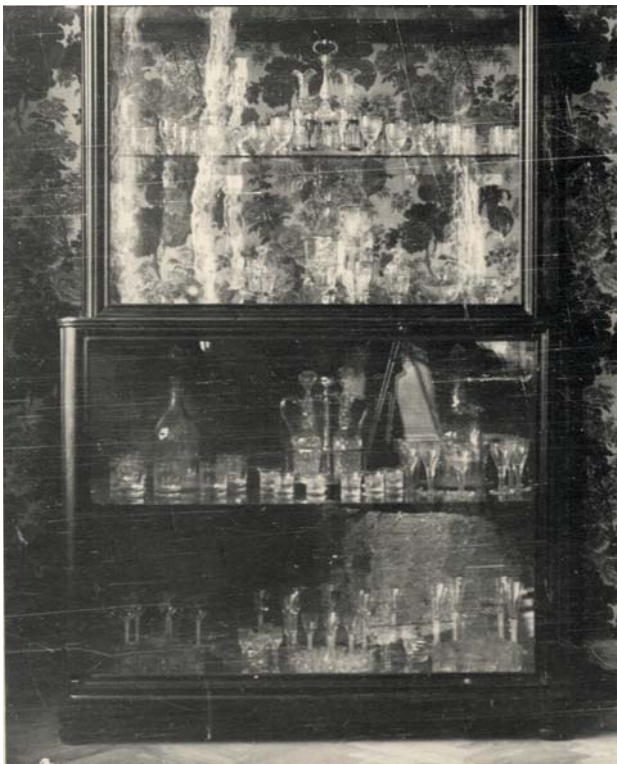
Afb. 12. Fragment van een ongebruikte rol behang, identiek aan het behang van de 'grote eetkamer', foto 2018 – Ename, AHB (© Huis Beaucarne)

Afb. 13. Vloer in de 'notarisgang' met motieven van het Gentse bedrijf Fièvé, 2016 – Ename, AHB (© Huis Beaucarne)

Het Huis Beaucarne in het begin van de 20ste eeuw

Aan de hand van op de zolder teruggevonden rollen of restanten van behangpapieren uit de 19de en 20ste eeuw en in combinatie met archiefmateriaal zoals oude foto's van de interieurs uit die periode is het mogelijk om het uitzicht van bepaalde vertrekken en hun toenmalige wandbehangsels te

Afb. 14. Het florale behangpatroon in de 'muzieksalon' in 1955 – Ename, AHB (© Huis Beaucarne)

reconstrueren. Deze behangpapieren illustreren ook mooi de overgang tussen de twee eeuwen, met zeer uiteenlopende motieven en stijlen in de verschillende interieurs op dat moment. De 'muzieksalon' kende een behang met een rijkelijk en uitbundig floraal patroon dat typerend was voor de late 19de eeuw (afb. 14 en 15), terwijl in de eerste helft van de 20ste eeuw voor sommige slaapkamers gekozen werd voor moderne en abstracte composities (afb. 21). Een mooi voorbeeld van de smaak van de bewoners rond de eeuwwisseling is het toenmalige behang in de bibliotheek, waarin aan het eind van de 19de eeuw een behangpapier *à la toile de Jouy* van de Franse fabrikant *Bon Teint* werd aangebracht (afb. 16 en 17). De toevoeging van behangpapieren in de vertrekken in de eerste helft van de 20ste eeuw kunnen grotendeels toegeschreven worden aan de inbreng van de toenmalige bewoners, weduwe Aimée-Marie Beatse (1843-1924) en haar zoon Louis Beaucarne (1875-1945), die vanaf 1922 tot in 1940 verkozen werd tot burgemeester van Ename.

Afb. 15. Detail van het florale behangpapier dat aan het einde van de 19de eeuw in de 'muzieksalon' werd aangebracht, 2018 – Ename, AHB (© Huis Beaucarne)

Afb. 16. Bibliotheek met voormalig behang *à la toile de Jouy* uit de late 19de eeuw, toestand in 1955 (foto) – Ename, AHB (© Huis Beaucarne)

Afb. 17. Detail van het behang met *toile de Jouy*-motieven van de firma Bon Teint, ongebruikte rol op zolder, foto 2018 – Ename, AHB (© Huis Beaucarne)

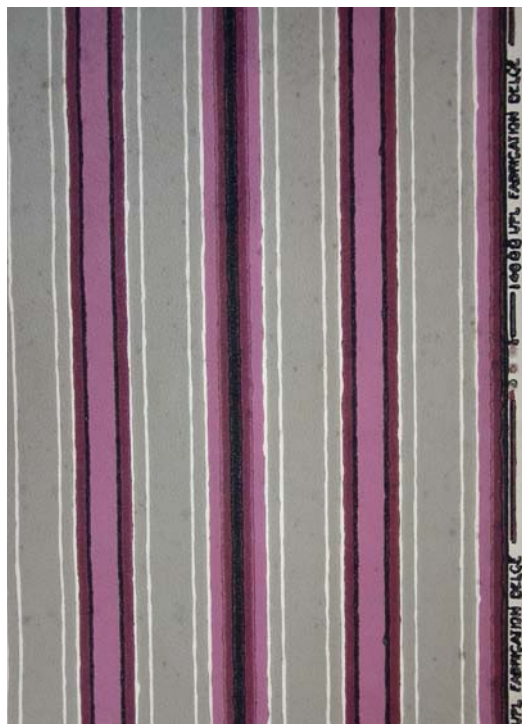
Afb. 18

Afb. 19

Afb. 20

Afb. 21

Afb. 18, 19, 20, 21. Detailfoto's van een selectie van enkele vroeg-20ste-eeuwse behangpapieren van UPL die zich destijds in de woning bevonden, foto 2016 – Ename, AHB (© Huis Beaucarne).

Een groot deel van de bewaarde rollen 20ste-eeuws behangpapier in het archief van de woning zijn afkomstig van het Belgische *Usines Peters-Lacroix* (UPL) en stammen grotendeels uit de eerste helft van de 20ste eeuw (afb. 18, 19, 20 en 21).⁵⁵ De ontwerpen van deze firma kwamen toen sterk in de mode met zeer uiteenlopende en diverse motieven, waarvan sommige werden ontworpen door latere grote namen uit de Belgische kunstscène zoals René Magritte of Victor Servranckx⁵⁶, die op dat moment nog geen faam hadden verworven.⁵⁷ In sommige vertrekken kunnen nog restanten van behangpapier uit de eerste helft van de 20ste eeuw worden aangetroffen, zoals in het huidige curiositeitenkabinet, verscholen achter een ingebouwde kast. Opmerkelijk is dat in dit geval de persoonlijke smaak de bovenhand krijgt ten opzichte van de stilistische integratie van behangpapier in de woning, wat aantoont dat er werd afgeweken van de historische lijn die tot op dat moment in de interieurs werd doorgetrokken.

In het begin van de 20ste eeuw bleef Ename niet gespaard van de verschrikkelijke ravage die de Eerste Wereldoorlog in onze streken met zich meebracht. Op 31 oktober 1918 werd de spoorwegbrug tussen Ename en Oudenaarde opgeblazen door het Duitse leger en acht dagen later werd ook het dorp getroffen.⁵⁸ De woningen aan het dorpsplein werden 'gemitraillerd' en liepen hierbij ernstige schade op. Ook het Huis Beaucarne ontsnapte niet aan de vernielingen. De schade op de binnenplaats kan nog aangetoond worden aan de hand van een foto uit 1918, waarop de meeste bijgebouwen en de zijvleugel van de woning tot ruïnes zijn gereduceerd (afb. 22). Na de oorlog werd een architect uit Gent, Lucien Poelmans, aangesteld om de schade aan het gebouw ten gevolge van de oorlog op te meten en de daaruit voortkomende hoogdringende consolidatie- en restauratiewerken op te sommen. De toenmalige bewoonster, Aimée-Marie Beatse, hield eveneens lijsten bij van alle tijdens de

Afb. 22. De schade aan de binnenplaats van het Huis Beaucarne tijdens de Eerste Wereldoorlog, 1918 – Ename, AHB (© Huis Beaucarne)

Type de dommage	Quantité	Prix unitaire	Total
Destruction des murs et des cloisons	100 m ²	100	10000
Destruction des toitures	50 m ²	200	10000
Destruction des fenêtres	100	50	5000
Destruction des portes	10	100	1000
Destruction des escaliers	10	100	1000
Destruction des sols	100 m ²	100	10000
Destruction des plafonds	100 m ²	100	10000
Destruction des peintures	100 m ²	100	10000
Destruction des meubles	10	100	1000
Destruction des objets d'art	10	100	1000
Destruction des livres	10	100	1000
Destruction des papiers	10	100	1000
Destruction des vêtements	10	100	1000
Destruction des bijoux	10	100	1000
Destruction des autres objets	10	100	1000
Total			100000

Afb. 23. Lucien Poelmans, *Bulletin des dommages et réparations*, 1918 – Ename, AHB (© Huis Beaucarne)

bezetting ontvreemde goederen. Aan de hand van deze documenten kan de toenmalige schade aan interieur en exterieur van het gebouw gedetailleerd in kaart gebracht worden (afb. 23).

Het *Bulletin des dommages et réparations* uit 1918 van architect Poelmans beschrijft de ravage aan de woning: 'verschillende dakstructuren, steunmuren, bijgebouwen enz. werden geraakt door ingeslagen obussen, de gevels beschoten, de serres grotendeels vernietigd, ...'. Het document eindigt met een positieve noot: *La propriétaire fait activement procéder à la réparation des dommages*.⁵⁹

Na de oorlog greep Louis Beaucarne de kans aan om enkele wijzigingen aan te brengen aan de binnenplaats op het ogenblik dat grote delen van de woning heropgebouwd dienden te worden. In die periode werd de gevel van de voormalige orchideëenserre, welke voorheen een uitwerking in empirestijl had, gewijzigd naar de toen modieuze 'Zwitserse chalet'-stijl (afb. 24).⁶⁰ Aan de binnenzijde werd een smeerput ingewerkt en de vloer voorzien van het type industriële fabriekstegel uit het begin van de eeuw, beide om het gebouw een nieuwe functie als garage te verlenen.

Afb. 24. Façade van de voormalige orchideeënerse in 'Zwitserse chalet'-stijl in 1925 – Ename, AHB
(© Huis Beaucarne)

Het Huis Beaucarne na 1945

In 1945 overleed Louis Beaucarne en een jaar later volgde zijn echtgenote, Alice Baelde (1882-1946). Zij hadden geen kinderen. Louis Beaucarne gaf de woning door aan Louis Fredericq (1892-1981), de zoon van zijn zus Louise Beaucarne, die met de Gentse arts Simon Fredericq was getrouwd.⁶¹ Op het moment dat Louis Fredericq eigenaar van het Huis Beaucarne werd, bekleedde hij het ambt van kabinetschef van Leopold III en was hij reeds provinciegouverneur van Oost-Vlaanderen geweest alsook rector van de Gentse Universiteit.⁶² Louis Fredericq had bovendien een grote passie voor 18de-eeuwse architectuur en interieurs en bracht op relatief korte periode een groot aantal zichtbepalende wijzigingen aan in de woning. Dankzij archiefbronnen uit het uitgebreide familiearchief is het mogelijk om de aanpassingen die Louis Fredericq tussen ca. 1945 en 1955 aan de woning aanbracht in kaart te brengen.

Zoals reeds eerder in dit artikel werd aangehaald was de voorgevel van het Huis Beaucarne in de 18de eeuw vrij sober uitgewerkt. De toenmalige voordeur en koetspoort bestonden uit eenvoudige houten deuren zonder enige vorm van opsmuk (afb. 25). In het midden van de 20ste eeuw verkreeg de voorgevel het huidige aspect met zijn entreeduren die naar voorbeeld van 18de-eeuwse modellen werden vervaardigd.

De werkzaamheden aan de voorgevel van het Huis Beaucarne werden geleid door architect Nicolas de Wrangel (1920-1999), een schoonzoon van Louis Fredericq. Die kreeg de opdracht om de bestaande entreedeur- en poort aan te passen en te vervangen op basis van 18de-eeuwse voorbeelden. De huidige entreedeur van de woning is uitgewerkt in een spiegelboog in Lodewijk XV-stijl met versierde rocailles, omringd door een geprofileerde hardstenen

Afb. 25. Voorgevel van het Huis Beaucarne met de originele voordeur met bovenlicht in 1922 – Ename, AHB
(© Huis Beaucarne)

omlijsting op neuten en afgedekt door een gebogen kroonlijst met gestrekte uiteinden, een gebogen tussendorpel en een bovenlicht met waaivormige tracering (afb. 26). De deurwaaier is uitgewerkt in de vorm van een schelp of palmet, die via een aantal zwierige lobben gevormd wordt. Dit type deurwaaier was courant in het derde kwart van de 18de eeuw.⁶³ Ook het sleutelgat en handvat uit koper zijn vervaardigd in dezelfde stijl. De huidige deur van het koetsportaal bestaat uit een massieve koetspoort die zich over twee traveeën strekt, en kent eenzelfde uitvoering in Lodewijk XV-stijl als de voordeur van de woning. Ook de koperen handvaten zijn identiek. Interessant hierbij is dat Louis Fredericq zich voor de huidige entreedeur baseerde op één der best geslaagde voorbeelden van de Gentse rococo-architectuur, namelijk het Huis van Oombergen⁶⁴ van de hand van architect David 't Kindt uit 1747. De

Afb. 26. Voorgevel van het Huis Beaucarne kort na de wijzigingen in opdracht van Louis Fredericq, ca. 1960 – Ename, AHB (© Huis Beaucarne)

huidige deurhendels van de inkomdeur en koetspoort van het Huis Beaucarne zijn exacte kopieën van de deurhendels van deze imposante Gentse architectuurparel, waarin sinds 1892 de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde huist. De hardstenen omlijstingen van de huidige poorten werden in 1954 eveneens vervaardigd op basis van tekeningen van architect De Wrangel.⁶⁵ Door deze aanpassingswerken uit het midden van de 20ste eeuw wijzigde ook het straatbeeld: de eerder gewone poorten in de voorgevel moesten plaats maken voor meer monumentale entreepoorten, die volgens Louis Fredericq beter bij de stijl en tijdsgeest van de woning pasten.

Ook op de binnenplaats wijzigde het uitzicht. Reeds in 1946 werden hier enkele stenen elementen geïntegreerd die afkomstig waren van de opgravingen⁶⁶ aan de huidige archeologische site van de Ename abdij, zoals een hardstenen plaat met het blazoen van de abdij die toen in de gevel van de zijvleugel van de woning werd ingewerkt, en een massieve stenen zuil die zich momenteel in een uithoek van de binnenplaats bevindt.⁶⁷ Beide elementen dateren uit de 17de eeuw en moeten ooit de gebouwen van de abdij gesierd hebben tot aan hun ontmanteling in 1942 en de daaropvolgende overplaatsing naar de binnenplaats van het Huis Beaucarne, waarna ze in opdracht van Louis Fredericq werden ingewerkt in de buitengevels.

Louis Fredericq gaf ook de opdracht om de fantasierijke gevel van de voormalige orchideeënserre, daterend uit de tweede helft van de 19de eeuw, grondig te laten aanpassen door de Gentse architect Olivier Nowé (1928-1968), die in 1955 zijn bureau oprichtte en al snel enkele belangrijke opdrachten binnenhaalde.⁶⁸ Hij was getrouwd met Martine Varlez, een nicht van Thérèse Varlez (de echtgenote van Louis Fredericq) en kwam op die manier al in 1954 in Ename terecht.⁶⁹ Op basis van de plannen van architect

Afb. 27. Gevel van de voormalige orchideeënserre met empire-fronton uit het midden van de 20ste eeuw, foto 1958 – Ename, AHB (© Huis Beaucarne)

Nowé kreeg de orchideeënserre een vernieuwde gevel met rondboograam (meer in eenheid met de andere vensters op de binnenplaats) en werd deze verhoogd met een hoofdstel en driehoekig fronton in empirestijl (afb. 27). De vensters van de begane grond aan de achtergevel van het woonhuis werden reeds in 1952 aangepast: de halve cirkels boven de ramen werden zwartgeverfd om het effect van boogramen te imiteren en werden voorzien van telkens drie houten pijlmotieven in een stijl die vaak terugkomt in de Franse 18de-eeuwse ornamentiek en opnieuw haar inspiratie haalt uit de Empire-periode.⁷⁰ Door de stijl van de ramen aan te passen werd meteen ook getracht een zekere cohesie te creëren met de aanliggende tuin, die immers al sinds de 18de eeuw *en enfilade* was gerealiseerd, waardoor men vanaf de binnenplaats een doorzicht tot aan de druiven-serre achter in de tuin verkreeg (afb. 28). Bij aanpassingen aan de ramen van de binnenplaats werd inspiratie geput uit o.a. de arcadebogen van de rotstuint en de majestueuze rondboogramen van de 18de-eeuwse druiven-serre.

Via deze toevoegingen aan de woning in het midden van de 20ste eeuw trachtte Louis Fredericq om de woning extra allure te verlenen. Naast de wijzigingen aan het exterieur ondergaat het Huis Beaucarne in die periode significante adaptaties aan zijn interieurs met als uitgangspunt de historische woning zo authentiek mogelijk te doen lijken. Dit blijkt ook uit een recent opgedoken notitieboek van Louis Fredericq, waarin hij benadrukt dat de adaptaties in

Afb. 28. Doorzicht naar de tuin, foto 1990 – Ename, AHB
(© Huis Beaucarne)

de eerste plaats werden aangebracht om het door hem veronderstelde ‘vlekkeloze’ of originele beginstadium van de 18de-eeuwse woning te benaderen: ... *Nous avons pris plus de vingt ans pour remettre en état (le pristin état supposé) la maison d’Enaeme (Huis Beaucarne) que l’oncle Louis Beaucarne m’a léguée ...*⁷¹

Enkele van de meer zichtbepalende wijzigingen in het interieur in opdracht van Louis Fredericq zijn o.a. de vervanging van enkele vloeren. Zo liet hij in 1952 in de ‘muziek-salon’ de vloer vervangen door een firma met de naam *Parquetteries de Gand*. De bestaande vloerbedekking, *un linoleum usé*, werd toen vervangen door een houten parketvloer afkomstig uit een 18de-eeuws herenhuis in Gent of omgeving.⁷² In de huidige ‘pronkkeuken’ werd de vloer, bestaande uit kleine cementtegels uit de vroege 20ste eeuw (die hier werden aangebracht na de opgelopen schade in 1918), in 1953 vervangen door de huidige vloer met een afwisselend patroon van brede witte en zwarte marmeren tegels die het barokke aspect van de 17de eeuw tracht op te

roepen (afb. 29).⁷³ Deze hang naar het historicisme werd in de interieurs ook benadrukt door de toevoeging van enkele historische interieurelementen, precies om zo bepaalde historische elementen in de woning te onderstrepen. Een mooi voorbeeld hiervan is terug te vinden in de ‘grote eetkamer’, waar Louis Fredericq in 1953 de huidige houten schoorsteenmantel in de ruimte liet integreren (afb. 30).⁷⁴ Deze is afkomstig van het voormalig ‘Oogheelkundig instituut’ aan de Hoogpoort in Gent en dateert uit de 18de eeuw. Hij werd specifiek in de ruimte geplaatst om een eenheid te vormen met een object dat zich reeds sinds de vernieling van de abdij van Ename ten tijde van de Franse Revolutie in het bezit van de familie bevond, namelijk de 18de-eeuwse sacristiekast. Beide worden gekenmerkt door een gelijksoortige uitvoering met mascarons en versieringen in de vorm van palmen en bloemen en een centraal *tête de faune*-motief.⁷⁵ De eikenhouten schoorsteenmantel vertoont sterke invloeden uit de Régence-periode, terwijl de sacristiekast van de abdij dichter aanleunt bij de Lodewijk XIV-stijl. Hoewel ze allebei uit dezelfde periode stammen, en het op het eerste zicht lijkt alsof deze twee elementen op hetzelfde ogenblik in deze ruimte werden aangebracht, is de realiteit dus anders. Louis Fredericq was trouwens niet het eerste lid van de familie dat de sacristiekast een bijzondere aandacht verleende. Dat blijkt uit een 19de-eeuws schilderij van Carolus Josephus Beaucarne (1796-1857), die zich in 1853 liet portretteren met op de achtergrond een fragment van de bewuste abdijkast.

Sommige van de toevoegingen die Louis Fredericq in het midden van de 20ste eeuw aanbracht, zijn zodanig goed geslaagde integraties dat het bijna onmogelijk wordt om een visueel onderscheid te maken tussen originele interieurelementen en latere toevoegingen. Zo werd van één van de originele muurconsoles uit de ‘grote eetkamer’ in 1951 met grote vakkundigheid een identieke kopie vervaardigd door de Brusselse firma Costermans.⁷⁶ Ook op de eerste etage werden rond die periode twee historische interieurs gecreëerd die zeker kunnen wedijveren met de authentieke vertrekken uit de woning. Aangrenzend aan de bibliotheek werden tussen 1953 en 1959 twee reeds bestaande slaapkamers omgevormd tot modieuze salons met rijkelijk uitgewerkte 18de-eeuwse interieurkenmerken.

Toen Louis Fredericq in 1953 een 18de-eeuws kamerscherm met geschilderde doeken bij een Gentse antiekzaak op de kop kon tikken,⁷⁷ vormde deze zogenaamde *paravent à la singerie* de aanzet tot de creatie van een salon in Lodewijk XV-stijl in één van de ruimtes grenzend aan de bibliotheek die voorheen als slaapkamer diende. Deze *paravent* wordt toegeschreven aan Christophe Huet,⁷⁸ een bekende 18de-eeuwse Franse interieurschilder gespecialiseerd in o.a. *singeries* en exotische taferelen. In 1955 kon Louis Fredericq via een antiquair in Frankrijk houten wandpanelen en

Afb. 29. Huidige vloer in de 'pronkkeuken', foto 2018 – Ename, AHB (© Huis Beaucarne)

Afb. 30. De 'grote eetkamer' met schouwmantel en 18de-eeuwse sacristiekast uit de abdij die gelijkaardige siermotieven vertonen, foto 2018 – Ename, AHB (© Huis Beaucarne)

18de-eeuwse eiken muurkasten uit de Lodewijk XV-periode aanschaffen met een afwerking *à la capucine*.⁷⁹ Deze houten elementen werden samen met de *paravent* in de voormalige slaapkamer ingewerkt.

De 'rode kamer' is wellicht één van de meest ingrijpende wijzigingen aan het interieur uit de 20de eeuw. Het interieur van de zogenaamde 'rode kamer' bezit heden ten dage 18de-eeuwse houten lambriseringen met uitgewerkte bloemdecoratie, waarin verschillende doeken met pastorale scènes prijken, in *sanguine* (rode monochrome tinten) geschilderd door een anonieme kunstenaar uit de late 18de of vroege 19de eeuw in navolging van de Franse schilder François Boucher (1703-1770) (afb. 31). Sommige elementen doen vermoeden dat het interieur in de 18de eeuw werd vervaardigd, zoals de licht illusionistische penseelvoering op de geschilderde doeken of de decoratieve houten bloemmotieven in de wandpanelen.⁸⁰ De historische aankleding van deze kamer, hoewel perfect qua tijdsgeest en periode passend in de woning, is echter veel later in het vertrek aangebracht. Het interieur zou volgens de

mondelling overlevering afkomstig zijn van een Frans kasteel, maar aan de hand van recent verkregen archiefdocumenten kan aangetoond worden dat Louis Fredericq dit gehele 18de-eeuws interieur in 1959 aankocht uit de woning van de industrieel Léon Speltinckx, die in Gentbrugge een klein kasteel bezat.⁸¹ De oorsprong van de decoratieve doeken kan wellicht in Frankrijk gesitueerd worden: het bewuste kasteel Speltinckx dateerde uit 1899, maar brandde tijdens de oorlog in 1918 volledig af en werd in 1920 heropgebouwd.⁸² Het interieur met de *sanguines* werd vermoedelijk overgebracht vanuit Frankrijk en na 1920 in het Gentbrugse kasteeltje ingewerkt (afb. 32). De doeken werden later opnieuw geadapteerd aan de ruimte in Ename, naar plannen van architect Nicolas de Wrangel.⁸³ In 1959 werden, naast de houten lambriseringen en de geschilderde doeken, ook drie binnendeuren in zwerige Lodewijk XV-stijl en een houten sierschouw in geschilderde marmerimitatie overgeplaatst van het voormalige interieur in Gentbrugge naar de huidige 'rode kamer' van het Huis Beaucarne. Voor de plaatsing van de decoratieve panelen kende de inrichting van dit vertrek een

Afb. 31. Het huidige interieur van de 'rode kamer',
foto 2018 – Ename, AHB (© Huis Beaucarne)

interieurafwerking zonder sierelementen, meer in de geest van de sobere 18de-eeuwse periode van de woning. Wel bezat de ruimte toen nog een rechtstreekse verbinding met het koetsportaal via een 18de-eeuwse houten slingertrap met trappaal.⁸⁴

In 1955 betrok één van de zonen van Louis Fredericq, Jacques Fredericq (1926-1996), advocaat aan het Gentse Hof van Beroep, samen met zijn echtgenote Marie-Claire Lilar (1934-heden) de woning. Ook zij brachten enkele markante wijzigingen aan de interieurs aan, waardoor sommige aspecten een meer overdadige indruk geven dan bij hun oorspronkelijke conceptie in de 18de eeuw. Marie-Claire Lilar was gedurende meer dan twintig jaar (tussen 1971 en 1994) hoogleraar Kunstgeschiedenis aan de *Université Libre de Bruxelles* en gespecialiseerd in 18de-eeuws meubilair en historische interieurs waardoor zij er de laatste decennia met veel affiniteit in slaagde om van het Huis Beaucarne een unieke combinatie te maken van een weelderig museum en een gezellige familiewoning.⁸⁵

Afb. 32. Het interieur in het toenmalige 'kasteel Speltinckx' te Gentbrugge, foto 1969 – Ename, AHB
(© Huis Beaucarne)

Enkele toevoegingen uit deze periode zijn de schoorsteenmantel uit de Régence-periode die boven de Lodewijk XV-schouw in de 'muzieksalon' van het Huis Beaucarne werd geïntegreerd, en een groots Nederlands faiencetegeltablauw in Delftsblauwe handschildering uit de 18de eeuw dat sinds de tweede helft van de 20ste eeuw in een muur van de traphal werd ingewerkt (afb. 5).

Marie-Claire Lilar behaalde haar doctorstitel in de Kunstwetenschappen met een dissertatie over de 18de-eeuwse Gentse interieurschilders Pieter en Emmanuel Van Reysschoot,⁸⁶ waardoor ze een grote appreciatie ontwikkelde voor het werk van deze 18de-eeuwse meesters.⁸⁷ In 1969 kon zij zes decoratieve wandschilderingen in de stijl van Pieter Norbert Van Reysschoot verwerven via een familielid van de Fredericqs, Emile Varlez en zijn echtgenote Cécile De Vriendt, toen wonende in een herenhuis aan de Burgstraat in Gent.⁸⁸ De zes wandschilderingen verhuisden van Gent naar het Enaamse dorpsplein, waar ze in de 'muzieksalon' werden ingewerkt in eigentijdse houten omlijstingen (afb. 33).

Afb. 33. Foto van de 'muzieksalon' met ingewerkte doeken in de stijl van de gebroeders Van Reysschoot, 2018 – Ename, AHB (© Huis Beaucarne)

Dit is dan ook meteen de laatste zichtbepalende smaakaanpassing die de interieurs van deze woning ondergaan hebben gedurende hun geschiedenis. Op 23 juni 1976 werden de interieurs als monument beschermd, waardoor sindsdien geen of nog weinig wijzigingen werden aangebracht, wat in grote mate bijdraagt tot de huidige charme van de woning en haar vertrekken.

Conclusie

In dit artikel hebben wij getracht een inzicht te bieden in de 19de- en 20ste-eeuwse mentaliteit om interieurs naar 18de-eeuws model te reconstrueren.

Het Huis Beaucarne getuigt van de gestage evolutie van modieuze stijlen, reeds vanaf zijn ontstaan in 1748 tot aan haar bescherming zowat 230 jaar later in 1976. Door de eeuwen heen werden de woning en haar interieurs aangepast aan de eigentijdse mode, maar evenveel naargelang de persoonlijke smaak van haar bewoners. De meeste van die adaptaties waren bedoeld om een gevoel van historiciteit te

creëren en zijn daarom niet allemaal even geslaagd of in harmonie met de andere vertrekken van de woning. Dit verklaart ook de aanwezigheid van diverse interieurstijlen en de combinatie van zowel Franse als Vlaamse invloeden in de interieurs en exterieurs van het Huis Beaucarne.

In het geval van Louis Fredericq waren wijzigingen aan de buiten- en binnenkant van de woning bedoeld om een bepaalde eenheid te construeren op het ogenblik dat hij het 18de-eeuwse aspect van het gebouw trachtte te benadrukken. Hij verloochende echter in zekere zin de ware aard van de woning door hier elementen aan toe te voegen die meer overeenstemden met het uiterlijk en de interieurs van stedelijke woningen uit die periode en niet zozeer thuishoorden in een landelijke dorpswoning waarvan het aspect oorspronkelijk vrij sober was bedacht. Toch maken deze wijzigingen vandaag onlosmakelijk deel uit van de geschiedenis van de woning en dragen ze ook in grote mate bij tot haar gelaagdheid.

Ondanks de vele transformaties door de tijd heen legt die ingewikkelde evolutie de grondslag voor de huidige charme

van de woning en slaagt het Huis Beaucarne erin om bij de bezoekers een beeld op te roepen van hoe een 18de-eeuws woonhuis er destijds moet hebben uitgezien. Doordat er zoveel bewaard is gebleven (zowel op het vlak van interieurelementen als abdijstukken, maar ook gebruiksvoorwerpen van voorgaande bewoners of het rijke familiearchief), kan deze woning beschouwd worden als een uniek tijdsdocument. In dat opzicht verschaft het Huis Beaucarne inlichtingen over talrijke facetten van het 18de-eeuwse leven en slaagt het erin, dankzij o.a. de inzet van zijn bewoners, om de geschiedenis van dit bijzondere pand door te geven en in ere te houden voor de komende generaties.

- ¹ Deze bijdrage is een herwerkte versie van de lezing gegeven tijdens de Studiedag Historisch Interieur en Ontwerp, georganiseerd door de UGent-VUB onderzoeksgroep *The Inside Story. Kunst, interieur en architectuur 1750-1950*, in Gent op 27 april 2018. Ik wens hierbij de professoren Linda van Santvoort (mijn voormalige promotor), Anna Bergmans en Marjan Sterckx te danken om dit onderwerp te hebben mogen presenteren, en voor hun hulp bij de totstandkoming van deze tekst.
- ² Agentschap Onroerend Erfgoed 2018: *Herenhuis Beaucarne met tuin*, <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/27503>.
- ³ De Sint-Salvatorabdij viel op het einde van de 18de eeuw ten prooi aan de vernielingen ten gevolge van de Franse overheersing in onze streken en zou uiteindelijk in 1797 ontmanteld worden.
- ⁴ Fredericq-Lilar 1974; Fredericq-Lilar 1987.
- ⁵ Ename, AHB: *Familieboek Beaucarne*, in quarto in varkensleer ingebonden, ca. 1680-1970.
- ⁶ Fredericq 1940: 169.
- ⁷ De ontvanger van de provinciale 'rechten' of belastingen was in die tijd een hoge ambtenaar die rapporteerde aan de deputatie van de Staten van Vlaanderen. Zie: Schrans 2014: 136.
- ⁸ Fredericq-Lilar 1974: 9.
- ⁹ Dit verklaart ook de huidige L-vorm van de woning met omsloten binnenkoer, die ontstond toen de bestaande gebouwen aan elkaar verbonden werden.
- ¹⁰ Jan Bale, *Kaart van het Grondbezit der Adbij Ename in de Parochies Welden, Ename en Nederename*, 1661 (UGent, Universiteitsbibliotheek: BHSL. HS.3678).
- ¹¹ Jan Bale (werkzaam ca. 1648-1670) was o.a. landmeter en schilder en verzorgde een groot aantal landkaarten in opdracht van de Ename abdij. Een groot deel van deze 17de-eeuwse kaarten wordt nog steeds in het Huis Beaucarne bewaard.
- ¹² Ename, AHB: Brigitte Verstraeten e.a., *Schriftelijk verslag 'Huis Beaucarne'*, 1982, [fol. 9-10].
- ¹³ Ename, AHB: Brigitte Verstraeten e.a., *Schriftelijk verslag 'Huis Beaucarne'*, 1982, [fol. 52-53].
- ¹⁴ Ename, AHB: Brigitte Verstraeten e.a., *Schriftelijk verslag 'Huis Beaucarne'*, 1982, [fol. 53].
- ¹⁵ Ibidem.
- ¹⁶ Bonte 2008: 9.
- ¹⁷ Dit type van gevels verscheen vanaf het begin van de 18de eeuw in Oost-Vlaanderen, met een eerste voorbeeld in Gent omstreeks 1713, waarna deze stijl al vlug verspreiding kende. Zie: Fredericq-Lilar 1974: 16.
- ¹⁸ Everaert 1991: 67.
- ¹⁹ Dubarry 2000: 140 (nr 52).
- ²⁰ Ename, AHB: Brigitte Verstraeten e.a., *Schriftelijk verslag 'Huis Beaucarne'*, 1982, [fol. 15].
- ²¹ Van Doorne 1995: 131, 139.
- ²² Fredericq-Lilar 1974: 15.
- ²³ Beaucarne 1895: 517.

- ²⁴ Jacques Beaucarne en zijn zoon Jean-François Beaucarne waren beiden 'ontvanger' van beroep en eveneens burgemeester van het dorp.
- ²⁵ Enkele van deze objecten uit de voormalige abdij zijn de portretten van de twee laatste abten, een 18de-eeuws 'meesterstukje' uit gedraaid hout, de 18de-eeuwse sacristiekast van de abdij, een 17de-eeuwse bijbelstandaard in de vorm van een vergulde houten pelikaan, enz.
- ²⁶ Beaucarne 1895: 516.
- ²⁷ Chevalier 1969: 590.
- ²⁸ Fredericq 1940: 170-172.
- ²⁹ Ibid.
- ³⁰ Van Der Meiren 2004: 29.
- ³¹ Augusta Beaucarne (1869-1963) trouwde in 1890 met Arthur Buysse (1864-1926), broer van de bekende Vlaamse schrijver Cyriel Buysse (1859-1932).
- ³² Louise Beaucarne (1868-1926) trouwde in 1892 met de Gentse arts Simon Fredericq (1857-1934). Zowel de familie Fredericq als de familie Buysse waren neven van de familie Loveling, waarvan de zussen Rosalie (1834-1875) en Virginie (1836-1923) zich in de tweede helft van de 19de eeuw als bekende schrijfsters ontpopten.
- ³³ Fredericq 1940: 173-174.
- ³⁴ Het bewaarde archief van Louis-Maur Beaucarne bevat o.a. ook de zittingsdocumenten en aantekeningen van Louis-Maur tijdens het Nationaal Congres, waaruit zijn politieke opinies ook sterk doorschemeren.
- ³⁵ Linden 1887: 54.
- ³⁶ Lemaire 1861: 59. Er worden tevens vermeldingen van zijn verdiensten en (winnende) deelnames aan planten-tentoonstellingen gedaan in o.a. de jaargangen 1859, 1862, 1863, 1864, 1865, 1868, 1869, 1871, 1872, 1873, 1875, 1876, 1877, 1878 en 1888 van hetzelfde blad.
- ³⁷ Gent 1878: 36, 62, 74.
- ³⁸ Lemaire 1861: 57.
- ³⁹ Ename, AHB: Brigitte Verstraeten e.a., *Schriftelijk verslag 'Huis Beaucarne'*, 1982, [fol. 30].
- ⁴⁰ Audot 1859, pl.149-150.
- ⁴¹ Fredericq-Lilar 1987: 36.
- ⁴² Parijs 1979: 34, en Parijs 1981: 31.
- ⁴³ Stein 1996: 417-438.
- ⁴⁴ Bailleuil, Oers 1990: 44-47.
- ⁴⁵ Idem: 46.
- ⁴⁶ Van Geert Jr 1886: 8.
- ⁴⁷ Deze kamer werd zo genoemd door de bewoners omwille van het authentieke 19de-eeuwse element boven het bed in het vertrek, dat in feite geen *baldaquin* maar een *ciel-de-lit* is.
- ⁴⁸ Brussel 1997: 57.
- ⁴⁹ Laurenti 2018: 34-43.
- ⁵⁰ Een groot deel van de archieven van het vroegere huis Braquenié is bewaard in de huidige Parijse firma Pierre Frey. Zie: Gleizes, Garcia 2014: passim.
- ⁵¹ Het behang is doorheen de tijd sterk vergeeld. Bovendien is het destijds vernist geweest, wat het proces van vergeling sterk in de hand werkte.
- ⁵² Baeck 2015, passim.
- ⁵³ Ename, AHB; Baeck 2015: 8.
- ⁵⁴ Modelnummer 188, geproduceerd vanaf 1904. Zie: Ename, AHB; Baeck 2015: 16.
- ⁵⁵ UPL werd in 1850 opgericht te Halen. Het bedrijf is actief gebleven tot in 1979 en was tijdens zijn bestaan één van België's grootste en meest gerenomeerde behangpapier-fabrikanten. Zie: Wisse 2001: 153.
- ⁵⁶ Zie over UPL en Victor Servranckx ook het artikel van Eline Stoop in dit nummer.
- ⁵⁷ Brussel, Parijs 1978-1979: 288.

- ⁵⁸ Ename, AHB: Lucien Poelemans, *Bulletin des dommages et réparations*, 1918, [fol. 1].
- ⁵⁹ Ibidem.
- ⁶⁰ Audot 1859, pl. 76.
- ⁶¹ Schrans 2014: 83-84.
- ⁶² Schrans 2014: 89.
- ⁶³ Stroobants 1991: 39.
- ⁶⁴ Het voormalige 'Dammansteen' of Huis van Oombergen, gelegen in de Koningstraat 18 te Gent.
- ⁶⁵ Ename, AHB: Louis Fredericq, *Maison de Eename. Remise en état*, 1974, [fol. 4].
- ⁶⁶ Tussen 1941 en 1942 gingen de opgravingen van start op de locatie van de vergane Sint-Salvatorabdij van Ename onder leiding van de latere professor A.L.J. Van De Walle (1922-2006).
- ⁶⁷ Ename, AHB: Louis Fredericq, *Maison de Eename. Remise en état*, 1974, [fol. 6-7].
- ⁶⁸ Dockx, Laporte, Mast, 2006: 14.
- ⁶⁹ Ename, AHB: Louis Fredericq, *Maison de Eename. Remise en état*, 1974, [fol. 5].
- ⁷⁰ Ename, AHB: Verstraeten e.a., *op.cit.* (n. 12). [fol. 23-25].
- ⁷¹ Ename, AHB: Louis Fredericq, *Maison de Eename. Remise en état*, 1974, [fol. 5].
- ⁷² Ename, AHB: Louis Fredericq, *Maison de Eename. Remise en état*, 1974, [fol. 7-8].
- ⁷³ Ename, AHB: Louis Fredericq, *Maison de Eename. Remise en état*, 1974, [fol. 9-10].
- ⁷⁴ Ename, AHB: Louis Fredericq, *Maison de Eename. Remise en état*, 1974, [fol. 10].
- ⁷⁵ Ename, AHB: Brigitte Verstraeten e.a., *Schriftelijk verslag 'Huis Beaucarne'*, 1982, [fol. 17-18].
- ⁷⁶ Ename, AHB: Louis Fredericq, *Maison de Eename. Remise en état*, 1974, [fol. 9].
- ⁷⁷ Ename, AHB: Louis Fredericq, *Maison de Eename. Remise en état*, 1974, [fol. 13].
- ⁷⁸ Christophe Huet (1700-1759) was een Franse interieurschilder, die vanaf 1733 menige opdracht kreeg voor het versieren van de interieurs van diverse kastelen van de Franse adel. Enkele van zijn bewaarde interieurs met *singeries* bevinden zich in de kastelen van Chantilly en Champs-sur-Marne.
- ⁷⁹ Deze benaming wordt sinds het einde van de 17de eeuw verleend aan houten lambriseringen die onvernist in hun natuurlijke staat gelaten worden. Zie: Van Cleven 1991: 54.
- ⁸⁰ Vanaf de 19de eeuw werd dit type decoratieve elementen voornamelijk uit stuc vervaardigd. Zie: Laclotte, Cuzin, Pierre, 2003: 219 (zoekterm: 'boiseries').
- ⁸¹ Het kasteeltje werd in 1899 gebouwd op de oude grondvesten van het voormalige 16de-eeuwse Kasteel van Jamoigne, Meersemddries 4 te Gentbrugge.
- ⁸² Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Kasteel Spelrinckx*, <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/26492>.
- ⁸³ Ename, AHB: Louis Fredericq, *Maison de Eename. Remise en état*, 1974, [fol. 14, 16-17].
- ⁸⁴ De slingertrap is nog steeds aanwezig in het vertrek onder de 'rode kamer'. De houten trappaal werd in de periode van de plaatsing van de 18de-eeuwse houten lambriseringen gedemonteerd en verwijderd, maar wordt nog steeds in ontmantelde toestand in de woning bewaard.
- ⁸⁵ Schrans 2014: 138.
- ⁸⁶ De gebroeders van Reysschoot waren bekende schilders van o.a. burgerlijke interieurs en voornamelijk actief in het Gentse gedurende de tweede helft van de 18de eeuw. Fredericq-Lilar 1992.
- ⁸⁷ Fornari, 2016: 33.
- ⁸⁸ Ename, AHB: Louis Fredericq, *Maison de Eename. Remise en état*, 1974, [fol. 15-17].

LIJST VAN AFKORTINGEN

AHB Archief Huis Beaucarne

BIBLIOGRAFIE

AUDOT 1859

Louis Eustache Audot, *Traité de la composition et de l'ornement des jardins*, Parijs, 1859.

BAECK 2015

Mario Baeck, *De schoonheid van het materiaal. Ontwikkeling van de Belgische industriële tegel (1840-1980) in een Europese context*, Gent, 2015.

BAILLEUIL, OERS 1990

Béatrix Bailleuil, Wim Oers, 'La culture d'orangers dans la région Gantoise', *Les Maisons d'hier et d'aujourd'hui*, 87, 1990, 44-53.

BARLOW, SAMPLE AALL 1994

Nic Barlow en Sally Sample Aall, *Follies and Fantasies – Germany and Austria*, New York, 1994.

BEAUCARNE 1895

Edmond Beaucarne, *Notice Historique sur la Commune d'Eename*, dl II, 1895.

BONTE 2008

Marga Bonte, *Ename in de 18de eeuw. Een wandelbrochure*, Ename, 2008.

BRUSSEL 1997,

Le murmure des murs, quatre siècles d'histoire du papier peint, tent.cat., Brussel, 1997.

BRUSSEL, PARIJS 1978-1979

Rétrospective Magritte, tent.cat. (Brussel, Paleis voor Schone Kunsten, en Parijs, Musée National d'Art Moderne, Centre National d'Art et de Culture Georges Pompidou), 1978-1979.

CHEVALIER 1969

Jean Chevalier (o.l.v.), *Dictionnaire des symboles*, Parijs, 1969.

DENDOOVEN, DEWILDE, VANDENBILCKE 2001

Dominiek Dendooven, Jan Dewilde en Annick Vandenbilcke, *Hotel-Museum Arthur Merghelincx. Museumgids*, Ieper, 2001.

DIERKENS-AUBRY, VANDENBREEDEN 1994

Françoise Dierkens-Aubry en Jos Vandenbreeden, *Le XIXe siècle en Belgique – Architecture et Intérieurs*, Brussel, 1994.

DOCKX, LAPORTE, MAST 2006

Nico Dockx, Lieve Laporte en Jan Mast, eds, *René Heyvaert*, Gent, 2006.

VAN DOORNE 1995

Geert van Doorne, *Deuren & poorten: zeven eeuwen techniek*, Gent, 1995.

DUBARRY 2000

Jacques Dubarry de Lasalle, *Identification des marbres*, Paris, 2000.

- EVERAERT 1991
Guido Everaert, 'Van ontwerp tot afwerking', In: *Een remarquabel ambelissement. Gentse wooncultuur in Mozarts tijd*, Gent, 1991, 58-77.
- FORNARI 2016
Julien Fornari, 'Het "Huis Beaucarne", evolutie van een familiewoonst', onuitgegeven masterproef UGent, Kunstwetenschappen, 2016.
- FORNARI 2018
Julien Fornari, *Huis Beaucarne te Ename*, Gent, 2018.
- FREDERICQ 1940
Louis Fredericq, *Notes sur la Famille Fredericq-Beaucarne*, Gent, 1940.
- FREDERICQ-LILAR 1974
Marie Fredericq-Lilar, 'Ename en het Huis Beaucarne', *De Woonstede door de eeuwen heen*, 23, 1974, 6-29.
- FREDERICQ-LILAR 1987
Marie Fredericq-Lilar, 'De druivenserre van Ename', *De Woonstede door de eeuwen heen*, 74, 1987, 34-45.
- FREDERICQ-LILAR 1992
Marie Fredericq-Lilar, Gent in de 18de eeuw. De schilders Van Reysschoot, Ruiselede, 1992.
- GARNIER-PELLE, FORRAY-CARLIER, ANSELM 2010
Nicole Garnier-Pelle, Anne Forray-Carlier en Marie-Christine Anselm, *Singerie & Exotisme chez Christophe Huet*, Saint-Rémy-en-l'Eau, 2010.
- GENT 1878
Les floralies de Gand en 1878. Rapports sur la 10ème exposition internationale de la Société royale d'agriculture et de botanique de Gand, Gent, 1878.
- GLEIZES, GARCIA 2014
Serge Gleizes en Philippe Garcia, *Pierre Frey, Maison inspirée Paris*, Parijs, 2014.
- GRIL-MARIOTTE 2015
Aziza Gril-Mariotte, *Les toiles de Jouy: histoire d'un art décoratif*, 1760-1821, Rennes, 2015.
- LACLOTTE, CUZIN, PIERRE 2003
Michel Laclotte, Jean-Pierre Cuzin en Arnauld Pierre, *Dictionnaire de la Peinture* (Larousse), Parijs, 2003.
- LAURENTI 2018
Lisa Laurenti, 'Réminiscences de Chine. Emprunts, imitations et circulation des motifs des indiennes', In: *Art + Architecture*, dl 1, 2018.
- LEMAIRE 1861
Charles Lemaire, *L'Illustration Horticole, journal spécial des serres et des jardins*, Gent, 1861.
- LINDEN 1887
Jean Linden, *Lindenia, Iconographie des Orchidées*, Gent, 1887.
- MAINZER 2012
Udo Mainzer, *Das Rote Haus in Monschau*, Keulen, 2012.
- VAN DER MEIREN 2004
Jean-Pierre Van Der Meiren (o.l.v.), 'Archeologische vondsten, de basis van een museumcollectie', *Openbaar Kunstbezit Vlaanderen (OKV)*, 3, 2004, 8-13.
- PARIJS 1979
De Bagatelle à Monceau 1778-1978, Les Folies du XVIIIe siècle à Paris, tent.cat. Parijs, 1979.
- PARIJS 1981
Grandes et petites heures du Parc Monceau: Hommage à Thomas Blaikie (1750-1838), jardinier écossais du duc d'Orléans, tent.cat. Parijs, 1981.
- SCHRANS 2014
Guy Schrans, *Fredericq & Co: een geslacht in licht en schaduw*, Gent, 2014.
- STEIN 1996
Perrin Stein, 'Amédée Van Loo's costume turc: the French sultana', *The Art Bulletin*, 78(3), 1996, 417-438f.
- STROOBANTS 1991
Aimé Stroobants, 'Bouwen in functie van een verfijnde levensstijl', In: *Een remarquabel ambelissement: Gentse wooncultuur in Mozarts tijd*, Gent, 1991, 38-39.
- TOLLEBEEK 2008
Johan Tollebeek, *Fredericq & zonen. Een antropologie van de moderne geschiedwetenschap*, Amsterdam, 2008.
- VAN CLEVEN 1991
Jean van Clevén, 'Le juste milieu: l'art de la distribution', In: *Een remarquabel ambelissement: Gentse wooncultuur in Mozarts tijd*, Gent, 1991, 50-57.
- VAN GEERT JR 1886
Auguste Van Geert Jr, 'Les Serres d'Eenaeme', *Revue de l'horticulture Belge et étrangère*, 1886, 8-12.
- WILLIAMS 2014
Haydn Williams, *Turquerie, An Eighteenth-Century European Fantasy*, Londen, 2014.
- WISSE 2001
Geert Wisse, 'Les murs décorés', In: *Le Patrimoine et ses Métiers*, Brussel, 2001, 139-156.
- SUMMARY
The 'House Beaucarne'. Evolution in taste in the decor of a bourgeois home (18th century to the present)
- The 'House Beaucarne' dates from the mid-18th century and is to this day still the residence of the descendants of Jacques Beaucarne, who bought the house in 1748. Over the centuries the building underwent several modifications, which are still noticeable in certain places in the present-day interior of the house. Remnants of earlier interior elements, supplemented by numerous documents from the family archive, enable us to trace with great accuracy the building's stylistic evolution over the centuries. What is striking is that the interior design effortlessly changes from a local Louis XIV and Louis XV style into the styles of the later 18th and 19th centuries, such as *Directoire* and *Empire*, and yet remains largely intact.
- Because the house has been inhabited by the same family throughout this period, large parts of the original furnishings

also been largely preserved and here we can observe the same stylistic evolution. This obsession with interior furnishings had its counterpart in the adaptation of the garden and the embellishments of some of the buildings on the estate throughout the 18th and 19th centuries.

A clear example is the protected grape conservatory, which was once the epitome of exoticism in these parts. In the 18th century it had a brightly polychromed façade of which now only the preserved wooden inner shutters still illustrate the erstwhile fashion for 'Turkish tents'.

In the 20th century the inhabitants made adjustments to the house with the intention of evoking the original state of the building, yet this caused them to abandon the idea of furnishing the house *à la mode* by continuing to develop it further on the basis of the styles already present.

The present article about the 'Huis Beaucarne' reflects the importance of the evolution of interior design within a country gentleman's home from the 18th to the late 20th century.

It shows the preservation of styles from the past, but also the interest in new trends that are often an expression of the fashion within a particular period in combination with the taste of the erstwhile occupant of this special home. At the same time this case study also highlights the problems of how people dealt with architectural heritage and historic interiors in the 20th century prior to the ratification of the Venice Charter (1964).

Julien Fornari (geb. 1989) studeerde in 2016 af als Master in de Kunstwetenschappen aan de UGent met als masterproef Het 'Huis Beaucarne', evolutie van een familiewoonst (promotor: Prof. dr. Linda Van Santvoort). Hij volgde in 2017 het Postgraduaat Erfgoedondernemen aan de Erasmus Hogeschool Brussel. Momenteel doet hij voornamelijk onderzoek naar het Huis Beaucarne en andere 18de-eeuwse burgerhuizen in de regio Oudenaarde, en neemt hij de herbestemming en instandhouding van het Huis Beaucarne ter harte aan de hand van de vzw Huis Beaucarne, die hij eind 2017 samen met zijn echtgenote Lena Vastesaegeer heeft opgericht.